

QUÈ DEFINEIX ESTRUCTURALMENT L'AUTISME EN UN MÀXIM DE DUES-CENTES PARAULES?

QUÈ DEFINEIX ESTRUCTURALMENT L'AUTISME EN UN MÀXIM DE DUES-CENTES PARAULES?

Ens preguntàvem a on posaven l'èmfasi els professionals en pensar en l'autisme, quin era per a ells l'element definitori d'un trastorn autista, més enllà de certs trets més conductuals o més accessoris, i vam voler formular-los aquesta pregunta. Volíem una resposta concisa, no descriptiva, i vam marcar un límit de paraules, cent-cinquanta. Consideràvem que la pregunta era senzilla (*què defineix*

estructuralment l'autisme?), tot i que la resposta podia implicar una alta complexitat. Les reaccions ens van fer adonar de que tampoc era gens fàcil trobar un consens en la comprensió de la pregunta. Vam acceptar un cert estira i arronsa amb alguns professionals en relació al número de paraules i vam ampliar el límit fins a les dues-centes, tot i que la consigna pels més matiners en respondre havia estat més restrictiva. I, en anar arribant les respostes, vam comprovar que alguns havien centrat la mirada en un punt con-

cret, altres consideraven important una suma de característiques i n'hi havia que havien volgut incidir en un dels aspectes que envoltaven la qüestió, però que tots els escrits ens aproximaven a la resposta que buscàvem i ens ajudaven a reconsiderar, un cop més, aquesta pregunta. No vam voler renunciar a compartir-les, tot mostrant el nostre agraïment i reconeixement a les persones que es van enfrontar al gens banal repte que els hi vam proposar.

Consell Editorial Revista *eipea*

– Juan Larbán –

Psiquiatra i Psicoterapeuta (Eivissa)

El trastorn bàsic i específic de l'autisme és la dificultat per accedir a la intersubjectivitat, és a dir, per compartir l'experiència subjectiva viscuda en la interacció

amb l'altre en tant que altre. Dificulten aquest accés a la intersubjectivitat els trastorns d'integració sensorial, ja que l'altre no pot ser percebut pel nadó en tant que altre si no aconsegueix integrar els estímuls que li arriben per almenys dos canals sensorials i, d'aquesta manera, crear una imatge interna de la realitat percebuda.

– Cipriano Luis Jiménez Casas –

Psiquiatra i Psicoanalista (Vigo)

Claude Bernard, el millor fisiòleg de la història, va parlar amb el seu aforisme de que “no hi ha malalties sinó malalts”. Brun, Olives i Aixandri fan servir el

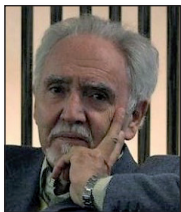
terme autismes! Seria correcte aplicar la frase: “no hi ha autismes sinó autistes?” Els límits de l'estructura dels “autismes” ha variat, com també va variar metonímicament el propi terme al llarg de la història: Demència (Kraepelin), esquizofrènia (Bleuler), trastorn (Kanner), síndrome (Asperger), retard mental, malaltia, psicosi, hàndicap i ara espectre! No hi

va haver límits en la designació i tampoc n'hi ha en l'“estructura”. El debat al voltant del diagnòstic i del tractament continuarà.

La “singularitat” i la relació amb l'Altre s'imposen com la millor definició estructural, malgrat hi hagi homologies d'estructura. Altra cosa són les respostes: iguals per a tots o diferents per a cada cas? Escoltar-los i acompanyar-los, en la tasca quotidiana de la clínica, serà la millor proposta pels autistes.

– Francisco Palacio Espasa –

Doctor en Medicina, Psiquiatra i Psicoanalista (Ginebra, Suïssa)

La manifestació clínic fonamental de l'autisme és l'evitació sistemàtica de la mirada de l'altre, el que implica un rebuig de tota modalitat de vincle. Tot el contrari dels gestos i desitjos del nadó des del seu naixement, que busca una relació i un vincle amb la mare i les persones més properes del seu entorn per assegurar-se la protecció i cura essencial necessaris per a la seva supervivència.

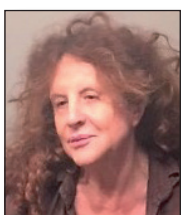
L'autista evita tot contacte amb l'Altre com si es tractés d'una intrusió invasora i perillosa. No obstant, pot esbossar iniciatives cap als objectes inanimats que ell manipula i controla.

El rebuig de tota modalitat de relació i vinculació afectiva, això és, d'acceptar la mirada de l'Altre, té per finalitat evitar afrontar les angoixes d'abandonament viscudes com a aniquilants.

De manera que en el misteri de l'autisme i el rebuig de la relació amb l'Altre podem compartir la hipòtesi del terror catastròfic a l'angoixa de separació i abandonament.

– Dolors Cid –

Psicòloga Clínica i Psicoanalista (Barcelona)

L'autista és, tal i com jo ho percebo, un agonitzant psíquic, habitant mínim d'un cos que queda suplantat per tota mena de construccions, responent de talents i habilitats que, lluny del món amenaçador del sentit de les paraules,

manté un fi fil de connexió amb allò que considerem humà. Davant d'aquesta realitat, trobem gran nombre de teoritzacions i una incansable cerca de cada cop millors mètodes d'aproximació o rescat.

– María Elena Sammartino –

Psicòloga i Psicoanalista (Barcelona)

Davant d'una vivència excessiva que amenaça la integritat psíquica, l'autisme s'erigeix com un funcionament autoprotector que opta per la negativització de tot procés anímic o percepció qualitativa. Les seves característiques principals són la producció activa d'un buit mental, la desestimació de l'afecte i l'al·lucinació negativa de la realitat exterior, en particular, de la presència de la psique de l'altre.

L'autisme sosté el desinverment libidinal de l'altre i de si mateix a través de mecanismes que promouen l'aïllament (cuirassa sensorial de Tustin, concentració autohipnòtica de l'atenció) i bidimensionalitat, en tant que construcció d'una superfície plana a la qual el subjecte s'hi adhereix (repetició, literalitat, temps circular). En els quadres postautistes i Asperger o en els nuclis de funcionament autista d'altres patologies (anorèxics i psicòmatics, per exemple) es mantenen àrees d'aïllament sensorial o es desenvolupen formes de pensament bidimensional, lògic i racional, deslligats de l'afecte i sense sosteniment identificatori.

– Ema Ponce de León –

Psicòloga Clínica i Psicoanalista (Montevideo, Uruguai)

Considero que el concepte actual de *neurodiversitat* és el reconeixement creixent de la biologia a la singularitat subjectiva. Això ens permet parlar d'"autismes" com a configuracions etiopatogèniques heterogènies, però amb manifestacions en comú.

Avui dia hi ha consens en que els infants amb TEA presenten alteracions neurobiològiques i sensorials precoces que afecten fortament la relació amb l'ambient i la subjectivació. L'infant respon amb conductes de desconnexió de les persones i preferència pels objectes. Els símptomes comportamentals poden aparèixer o manifestar-se posteriorment.

Certs comportaments estarien únicament determinats des d'un neurodesenvolupament divers o es van estructurant, a més a més, secundàriament, reaccions defensives o compensatòries? Per exemple, la cerca sensorial o el reclutament tònic poden aportar una vivència d'unitat corporal i vitalitat, o bé conductes agressives repetitives o/i interessos fixes quan falta l'adequada autoregulació davant dels canvis naturals de la realitat interpersonal i de l'estrès concomitant.

Els avenços en la investigació de l'autisme no assenyalen l'existència d'un marcador biològic, genètic, neuroquímic, ja que cada cas presenta una combinació singular multifactorial. És molt important considerar el neurodesenvolupament com la conjunció de processos biològics i ambient.

Alguns sostenen que l'autisme no es cura, malgrat existeixen evolucions positives en molts casos. Per d'altres investigadors existeix un percentatge en què és reversible.

– Llúcia Viloca –

Psiquiatra i Psicoanalista (Barcelona)

Després de molts anys d'experiència clínica i d'aprofundiment sobre l'autisme em costa definir-me, perquè en realitat em sento que encara no ho sé.

Kanner, des d'un mètode observacional molt acurat, va descriure amb molta precisió la fenomenologia.

Posteriorment, hem volgut comprendre el per què, el com i degut a què es genera l'autisme; amb això estem, encara a la recerca de poder saber-ne més. Tot i que, a la vegada, l'estudi de l'autisme ens ha brindat l'oportunitat de descobrir uns trets de funcionament mental en les àrees social, de comunicació i de pensament molt diferents del ser humà "típic" que ens qüestiona la comprensió de moltes psicopatologies i els seus abordatges terapèutics.

Les persones amb TEA o autisme tenen una manera de relacionar-se, de comunicar i de pensar molt diferent, tant que a vegades sembla que nosaltres no existim per elles o que elles no existeixen per nosaltres. I tanmateix la relació amb elles et dona una profunditat inexplicable i t'ajuda a mantenir-te en la recerca de l'enigma, alhora que et permeten sentir vivències d'inaccessibilitat que et fan més humil. I quan sembla impossible connectar, et brinden una sensibilitat tan especial que t'enamora i et desvetlla molta esperança.

– Jorge L. Tizón –

Psiquiatra, Neuròleg, Psicòleg i Psicoanalista (Barcelona)

En la Psiquiatria i el sentir públic actual, la comunicació o el "síntoma" que és l'autisme tendeix a identificar-se amb el trastorn autístic, un trastorn mental

greu en la manifestació conductual del qual predomina l'autisme, en el sentit de retraïment aparent de la relació de la Psicopatologia descriptiva.

Malgrat això, cada cop es tendeix més a entendre que el trastorn autístic implica greus trastorns en la relació, en la intersubjectivitat, però també en el món intern, en la intra-subjectivitat, en les relacions internes. El resultat són dificultats en la interacció social, en la comunicació verbal i no verbal i un patró restringit d'interessos o comportaments.

En psicopatologia especial, una de les hipòtesis patoplàstiques de la síndrome autística insisteix en les dificultats de processament de les emocions i la sensorialitat tant exteroceptiva, relacional, com interoceptiva, dificultats assentades sobre patrons neurològics, psicològics i psicosocials greument alterats. El resultat d'aquesta integració de la personalitat i de la identitat i les dificultats per al processament de les informacions (en particular, de les aferències emocionals i cognitives inicials) i per a la intersubjectivitat.

Aquestes dificultats primerenques i severes porten a la organització més o menys complerta d'un baluard defensiu dels més rígids i greus que es coneixen, que alguns preferim anomenar "relació adhesiu-autística", una manifestació de les quals és *l'autisme* com a comunicació.

– Georges Soleillet –

Educador Especialitzat, Poeta i Pintor (La Tour-d'Aigues, França)

Per mi, l'autisme és un nus de tres dimensions:

L'autisme és, inicialment, un trastorn neurològic que no permet enfrontar-se al món.

Aquest trastorn aboca a la por extrema d'una destrucció si es fa l'intent d'existir...

... d'aquí *l'autisme* com a mecanisme de defensa contra aquesta angoixa catastròfica: un retorn protector a una vida embrionària o fetal que elimina una existència humana, una vigilància perpètua, una retirada mitjançant activitats estereotipades (Kanner) o un interès exclusiu que constitueix una retirada, tot i que unida a una lluita per subsistir en el món (Asperger).

Aquest retorn a una vida prehistòrica només és possible si la mare és indulgent i accepta d'experimentar el patiment del seu bebè.

És aleshores que *l'autisme* es lliga a la trampa en què mare i fill es fusionen en una plenitud mortífera.

– Elena Fieschi –

**Psicòloga Clínica i Psicoanalista
(Barcelona)**

Un nen autista neix amb certes dificultats per integrar les seves percepcions sensorials. Això, de vegades, junt amb carències de l'entorn, li dificultarà connectar les cures que rep amb l'afecte i l'emoció. No trobarà en el seu món una connexió relacional que pugui calmar el buit i l'angoixa. No podrà transformar sensacions i afectes en símbols compartibles amb els altres. Li resultarà difícil entendre un entorn que percep fragmentat i no podrà aprendre de l'experiència, que es veurà reduïda a fets desconnectats sense sentit. Llavors, amb les sensacions que ell mateix pot produir, amb estereotípies, amb l'enganxament a objectes concrets o amb maniobres autosensores, intentarà tancar el buit, mitigar l'angoixa. Aquesta autosensores acaba segregant la seva ment, aïllant-lo de les relacions i empobrint-lo. El sentiment de si mateix serà limitat i fràgil. La intensitat emocional l'espanta i augmenta la seva desconnexió i la dificultat per entendre les altres persones i tendirà a refugiar-se en activitats repetitives i controlables, que el protegeixen i li donen una certa seguretat.

– Iván Ruiz –

Psicòleg i Psicoanalista (Barcelona)

L'autisme és l'estat nadiu de l'ésser humà. Fins que l'Altre no es constitueix com un lloc d'adreça, l'autisme comporta el replegament de l'*infans* sobre el gaudi que extreu del seu cos. La intervenció del llenguatge en aquest estadi resulta de cabdal importància per a conferir-li un lloc simbòlic que li restitueixi, en l'universal, la seva funció com a subjecte. L'ensenyament del psicoanalista Jacques Lacan situa aquest moment com el de la identificació primera amb l'Altre i té, en conseqüència, un anusament determinant entre la imatge esdevinguda pròpia, l'experiència del gaudi corporal i el llenguatge, on es metaforitza el seu ésser. Si bé el resultat d'aquest procés és habitualment el guany d'una identificació comuna, el que succeeix en els casos que anomenem d'autisme és una fixació a aquella posició primera i la impossibilitat d'incorporar una economia de gaudi nou. La sortida d'aquest estadi es produeix, així, per al nen autista, per mitjà d'una estabilització al voltant de la recerca d'una satisfacció sense pèrdua, en un cos sense narcisisme i amb el rebuig del camp de la paraula i del llenguatge. El futur de l'autisme estarà determinat per a cada subjecte segons la possibilitat de produir un desplaçament en la seva estabilització i la construcció d'un lligam amb els altres que l'envolten que li aportin una nova manera de tractar el seu cos amb el llenguatge.

– Josep Maria Brun –

**Psicòleg Clínic i Psicoterapeuta
(Sabadell)**

Amb freqüència, a l'hora d'intentar descriure el procés autístic, apel·lem a conceptes com la manca d'integració sensorial, l'aïllament, l'evitació i/o rebuig de la relació, les dificultats d'accés a la intersubjectivitat -en especial, la secundària-, la preferència pels objectes per davant de les persones, la desconnexió, les barreres defensives, la identificació adhesiva, la bidimensionalitat o l'autosensores, que ens han ajudat a comprendre millor i posicionar-nos més adequadament davant del funcionament autístic.

Som més garrepes, no obstant, en dirigir la nostra mirada cap al tràfec emocional que desperten en nosaltres el contacte i la convivència amb l'autisme i que acaben quasi erigint-se en un "síntoma" inherent, com a mínim de la relació. Un contacte davant del qual mai restem indiferents i que ens provoca intensos i ambivalents sentiments. Aquest seguit d'emocions que compartim, en major o menor grau, els familiars i professionals que formem part del seu entorn i que tenen el seu punt àlgid en el dolor del rebuig, en el sentir-se menystinguts, vivenciant la impotència, la ignorància i el desànim. També, la culpa i la buidor. En definitiva, el patiment i, alhora, les immenses ganes d'entendre i d'accedir-hi. ●